

/ Mykola Porfyrovych Rud'ko. – K., 1959. – 87 s.; Sergijenko G. Ja. Kyi'vs'kyj universytet i T. G. Shevchenko / Grygorij Jakovych Sergijenko, Jefrosynija Stepanivna Sergijenko. – K., 1984. – 128 s.; Slipushko O. Taras Shevchenko i Kyi'vs'kyj universytet: movoju faktiv i dokumentiv / Oksana Slipushko // Golos Ukrai'ny. – 2013. – 14 chervnja. – S. 12–13.

5. Zerov M. Rec. na kn.: Shevchenkivs'kyj zbirnyk. T. 1 / Pid red. P. P. Fylypovycha. – K., 1924. – 151 s. / Mykola Zerov // Ukrai'na. – 1924. – Kn. 3.

Latysh Iu. V., candidate of historical sciences, associated professor of the Department the General History of the Arts Faculties of the Taras Shevchenko National University of Kyiv (Ukraine, Kiev), j_latysh@ukr.net

Great Kobzar and Alma mater

A review of the monograph: Kazmyrchuk G. D., Kazmyrchuk M. G. University of St. Vladimir and Taras Shevchenko. – Kiev : UkrSICH, 2014. – 228 p.

Латыш Ю. В., кандидат исторических наук, доцент кафедры истории для гуманитарных факультетов, Киевский национальный университет им. Тараса Шевченко (Украина, Киев), j_latysh@ukr.net

Великий Кобзарь и Alma mater

Рецензия на монографию: Казмырчук Г. Д., Казмырчук М. Г. Университет св. Владимира и Тарас Шевченко. – К. : УкрСІЧ, 2014. – 228 с.

* * *

Луняк Є. М.

доктор історичних наук, доцент кафедри історії України, Ніжинський державний університет ім. Миколи Гоголя (Україна, Ніжин), lunyak@ua.fm

НОВИЙ КОРИСНИЙ ПОСІБНИК

ДЛЯ ІСТОРИКІВ ВІД ВИЗНАНОГО МЕТРА

РЕЦЕНЗІЯ НА ПОСІБНИК: КАЗЬМИРЧУК Г. Д. ВСТУП ДО СПЕЦІАЛЬНОСТІ : НАВЧАЛЬНО–МЕТОДИЧНИЙ КОМПЛЕКС / Укладач : д. і. н., проф. КАЗЬМИРЧУК Г. Д. – Вид. 3–Е, випр. та доповн. – К. : ПП “КП УкрСІЧ”, 2014. – 167 с.

Опанування будь-якого фаху розпочинається з вивчення його основ, специфіки, особливостей. У вищій школі навчальними планами для студентів–новачків передбачено окремий оглядовий предмет “Вступ до спеціальності”. Складність цього курсу якраз і полягає у його все охопленні, адже за короткий термін студенти мають повністю осягнути й усвідомити всі суттєві особливості та важливі аспекти свого фаху.

Нещодавно в Київському національному університеті імені Тараса Шевченка побачило світ третє видання посібника “Вступ до спеціальності” для студентів–істориків, автором якого є відомий науковець, доктор історичних наук, професор, багаторічний завідувач кафедри історії для гуманітарних факультетів згаданого вишу Григорій Дмитрович Казьмирчук. Він відзначився цілою низкою досліджень з історії України, української історіографії та джерелознавства. Зокрема у своїх численних студіях науковець торкався питань історії та історіографії декабризму в Україні, діяльності Кирило–Мефодіївського товариства, біографії Тараса Шевченка. Значну увагу в останні роки історик приділяє вивченню проблем козацької України, головним чином зосереджуючи увагу на Кальницькому полку. Тож цілком виправданим є те, що за написання цього посібника з вельми специфічного предмету взявся визнаний професіонал в галузі історичної науки та освіти.

Виходячи з особливостей курсу “Вступ до спеціальності”, автор ставив собі за мету створення посібника, який характеризувався б стилістю, ґрунтовністю, доступністю, оригінальністю і мав би максимально сприяти формуванню професійних навичок і вмінь у студентів–істориків, а також зростанню їхнього інтересу до свого фаху. Загалом можна визнати, що Г. Д. Казьмирчук зміг успішно розв’язати всі ці завдання.

Структурно даний посібник складається з дев’яти розділів, запитань до заліку та списку літератури до курсу.

Два останніх розділи (восьмий і дев’ятий) являють собою робочу навчальну програму та загальну програму курсу. Вміщення цих документів до посібника є доцільним і виправданим, оскільки допомагає студенту осягнути базову основу курсу вступу до спеціальності.

Також логічним і важливим додатком видається наведення у посібнику фрагментів з відомої теоретичної праці англійського дослідника Робіна Джорджа Колінґвуда “Ідея історії”, де розкривається специфіка історичної науки та праці історика.

Основний зміст посібника складають шість розділів.

У першому вступному розділі розкриваються предмет, мета та завдання курсу, його особливості, а також висвітлюється творчий та освітній потенціал історичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Другий розділ “Методичні матеріали до вивчення курсу” є найбільшим і складається у свою чергу з чотирьох параграфів, у яких розкриваються теоретико–методологічні аспекти історичної науки та її суспільне значення, предмет і метод історії, її термінологія та джерельна база.

Третій розділ безпосередньо присвячений проблемі роботи з історичними джерелами.

Четвертий і п’ятий розділи, відповідно “Наукові історичні заклади, їх структура та діяльність” та “Історична наука в Київському університеті імені Тараса Шевченка”, висвітлюють систему історичних наукових і освітніх закладів України, де одним з найголовніших по праву є київський шевченківський виш.

Останній шостий розділ основного блоку, присвячено розвитку архівної справи в нашій країні.

Загалом структурне компонування посібника є логічним і добре продуманим, адже дозволяє сформува-ти в свідомості істориків–першокурсників приблизне уявлення про шаблі опанування свого фаху, його особливості та специфіку, суспільне значення, а також перспективи та напрями подальшої роботи.

Окремо слід відзначити науковий стиль Г. Д. Казьмирчука. Його мова барвиста, доступна, сповнена метафор і цікавих та оригінальних порівнянь, яскравих цитат і мудрих сентенцій. Майстерне слово є разом, що стимулює інтерес студентів до опанування історичної науки.

Можна цілком поділити один з головних висновків автора про те, що “історик має дуже багато знати, бути широко і всебічно освіченою людиною” (с. 11).

Абсолютно справедливим є постулат Григорія Дмитровича про те, що “історик завжди спостерігає відсутній об’єкт” (с. 37), а, отже, принцип сумніву зав-

жди має бути одним з головних у творчій лабораторії дослідника.

Таким чином, можна стверджувати, що з-під пера Г. Д. Казьмирчука вийшов новий важливий і потрібний інтелектуальний продукт, який буде корисним не лише для студентів історичного факультету Київського шевченківського університету, але й для всіх тих, хто вирішив опанувати непросте ремесло історика.

Втім об'єктивність вимагає не зосереджуватися лише на компліментарній частині аналізу цієї праці. Потрібно відзначити у ній і певні недоліки. Так, у даній роботі наявні вади редагування, що полягають у дублюванні окремих речень і навіть цілих абзаців (с. 5, 6). Незрозумілим виглядає порівняння науково-педагогічних потенціалів історичних факультетів Київського національного університету імені Тараса Шевченка і Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара. Чому для порівняння обрано саме колеги з Дніпропетровська? Доцільно було б також провести співставлення потенціалу київського шевченківського університету з іншими відомими вишами, де діють історичні факультети (с. 5, 6).

Уточнимо також, що нумізматику вивчає лише монети, а дослідженням медалей займається інша наука – фалеристика (с. 32).

Прізвища істориків у даному посібнику пишуться в одному реченні з ініціалами, то без них (с. 33).

Не можна визнати цілком виправданою й абсолютизацію довіри до архівних джерел: “Хто володіє архівними даними, той знає історичну істину” (с. 44). Та й і сам автор в іншому місці це визнає, зауважуючи, що джерела “повідомляють інформацію про події, втім завжди неточну і неповну” (с. 36).

Однак ці незначні недоліки жодним чином не затіняють тієї наукової й пізнавальної цінності, яку несе в собі згаданий посібник Григорія Дмитровича Казьмирчука. Принагідно, користуючись нагодою, висловлюємо щирі вітання автору, який відзначає цього рік своє 70-річчя і бажаємо ювіляру міцного здоров'я, творчого натхнення та многая літа на службі Клію.

Lunyak Ye. M., doctor of history, associated professor of History of Ukraine, Nizhyn Gogol State University (Ukraine, Nizhyn), lunyak@ua.fm

New useful guide for historians meters from a recognized Review of benefit: Kazmirchuk G. D. Introduction to the profession: Teaching Materials / compiled by the doctor of historical sciences, Professor Kazmirchuk G. D. – 3rd edition, revised and enlarged. – М. : “КР UKRSECH”, 2014. – 167 p.

Луняк Е. Н., доктор исторических наук, доцент кафедры истории Украины, Нежинский государственный университет им. Николая Гоголя (Украина, Нежин), lunyak@ua.fm

Новое полезное пособие для историков от признанного метра Рецензия на пособие: Казьмирчук Г. Д. Введение в специальность: Учебно-методический комплекс / составитель : д. и. н., проф. Казьмирчук Г. Д. – Изд. 3-е, испр. и дополн. – М. : ООО “КР УКРСЕЧЬ”, 2014. – 167 с.

* * *

Луняк Є. М.
доктор історичних наук, доцент,
Ніжинський державний університет ім. Миколи Гоголя
(Україна, Ніжин), lunyak@ua.fm

РЕЦЕНЗІЯ НА МОНОГРАФІЮ: ТИТАРЕНКА Д. М. “КУЛЬТУРНІ ПРОЦЕСИ В УКРАЇНІ У РОКИ НАЦИСТСЬКОЇ ОКУПАЦІЇ (ЗОНА ВІЙСЬКОВОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ)”. – Львів, 2014. – 442 с.

Попри те, що події періоду Другої світової війни протягом багатьох десятиріч є об'єктом поглибленого вивчення як вітчизняних, так і зарубіжних істориків, на сучасному етапі розвитку історичної науки дослідження з вказаної проблематики набувають особливої гостроти та актуальності. Це пов'язане із можливістю доступу дослідників до нових, закритих раніше, джерел, ширшим ознайомленням із здобутками зарубіжної історіографії, відходом від старих ідеологічних штампів і стереотипів, появою та розвитком нових концептуальних підходів. Ключове завдання істориків полягає зараз у тому, щоб об'єктивно, зважено, максимально дистанційовано від політичних уподобань і тих чи інших ідеологем підійти до аналізу подій того часу. І особливо це стосується періоду нацистської окупації України. Як доводять останні дослідження, присвячені цим питанням, підвищену увагу істориків привертають питання колаборації, геноциду єврейського населення, ролі радянського та націоналістичного рухів Опору. В рамках нової дослідницької парадигми, що формується, знаходять висвітлення і питання підкупаційного повсякдення, в тому числі і духовного світу населення, яке опинилося на окупованій території. З огляду на це безперечний інтерес становить дослідження донецького історика Д. М. Титаренка, присвячене культурним процесам на території тих областей України, що під час нацистської окупації входили до зони військової адміністрації.

Передусім привертає увагу репрезентативна джерельна база дослідження – в роботі використано матеріали українських, німецьких, російських, нідерландських архівів, музеїв і бібліотек. Безумовним позитивом є широке використання усних джерел – матеріалів інтерв'ю, проведених у різний час із свідками нацистської окупації. Вони доволі яскраво характеризують повсякдення підкупаційного населення, особливості сприйняття чинників культурного життя, наочно відбиваючи задекларовані автором в методологічній частині підходи.

Композиційно робота складається з 5 розділів, зміст яких розкриває порушені автором проблеми, розглядає їх у контексті нацистської окупаційної політики на території України. В розділі, присвяченому планам та особливостям реалізації політики в сфері культури на території зони військової адміністрації, увагу автора сконцентровано на ключових факторах впливу на культурне життя. В рамках цього визначено концептуальні засади окупаційної політики стосовно місцевого населення на території, що знаходилася під військовим управлінням, розглянуто роль структур місцевого самоврядування, місцевої громадськості в організації культурного життя населення на окупованій території.

Доволі незвичною і дискусійною, на перший погляд, є теза про своєрідний, зумовлений ідеологемами, сте-